

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma
Giáo trình Phạn ngữ Pāli

Bài học ngày 10.5.2021

Bài 7. Động từ khả năng cách (vô thì)

Hình thức vĩ ngữ của động từ khả năng cách:

số ít / số nhiều

Ngôi 3 *_eyya, _e / _eyyum*

Ngôi 2 *_eyyāsi, _esi / _eyyātha, _etha*

Ngôi 1 *_eyyāmi, _emi / _eyyāma, _ema*

√*dhāv* (chạy), cơ bản *dhāva*

số ít / số nhiều

Ngôi 3 *dhāveyya, dhāve / dhāveyyum*

Ngôi 2 *dhāveyyāsi, dhāvesi / dhāveyyātha, dhāvetha*

Ngôi 1 *dhāveyyāmi, dhāvemi / dhāveyyāma, dhāvema*

√*kī* (mua), cơ bản *kinā*

số ít / số nhiều

Ngôi 3 *kineyya, kine / kineyyum*

Ngôi 2 *kineyyāsi, kinesi / kineyyātha, kinetha*

Ngôi 1 *kineyyāmi, kinemi / kineyyāma, kinema*

√*dis* (thuyết), cơ bản *dese*

số ít / số nhiều

Ngôi 3 *deseyya, dese / deseyyum*

Ngôi 2 *deseyyāsi, desesi / deseyyātha, desetha*

Ngôi 1 *deseyyāmi, desemi / deseyyāma, desema*

√ *kar* (làm), cơ bản *karo*

số ít / số nhiều

Ngôi 3 *kareyya, kare, kariyā / kareyyuṃ, kayirum*

Ngôi 2 *kareyyāsi, kayirāsi / kareyyātha, kayirātha*

Ngôi 1 *kareyyāmi, kayirāmi / kareyyāma, kayirāma*

Các hình thức *kayirā, kariyuṃ, kayirāsi, kayirātha, kayirāmi, kayirāma* chỉ tìm thấy ở căn động từ √*kar*. Là hình thức đặc biệt.

Căn bắt qui tắc √ *as* (là, có), động từ hiện tại *atthi*

số ít / số nhiều

Ngôi 3 *siyā, assa / siyuṃ, siyaṃsu, assu*

Ngôi 2 *siyā, assa / assatha*

Ngôi 1 *siyaṃ, assaṃ / assāma*

Trong **pāli** động từ khả năng cách dùng để diễn tả sự giả thiết, khuyến khích, cho phép, công nhận, ý định...

Thí dụ:

So *katheyya* ahaṃ *katheyāmi* (nếu nó nói, có thể tôi nói)

Kalyānamitte *bhajetha* (các anh nên giao du bạn tốt)

Một số từ vựng:

sakkoti (đt. √ *sak*) có thể

sace, ce, yadi (giới từ) nếu. Chữ **ce** không dùng ở đầu câu.

Thí dụ:

sace puññaṃ *kayirā punappunaṃ kayirā* (Nếu người làm phước phải tiếp tục làm thêm)

hoặc: Puññaṃ **ce** *kayirā punappunaṃ kayirā* (Nếu người làm phước phải tiếp tục làm thêm)

kathaṃ (trạng từ nghi vấn) làm sao? Làm thế nào?

yathā (trạng từ thể cách) như thế nào - **tathā** (trạng từ thể cách) như thế ấy.

Hai trạng từ **yathā** và **tathā** là cặp từ đi với nhau trong câu.

Thí dụ: **yathā** *kārī* **tathā** *vādī* (làm thế nào, nói thế ấy) v.v...

evaṃ (trạng từ thể cách) như vậy, như vậy

itthaṃ (trạng từ ý kiến) như thế này, như vậy

na (phủ định từ) không, không phải

Bài tập 7

A. Dịch sang tiếng Việt

1. So tatra kaseyya
2. Tumhe idha vapeyyātha
3. Mayaṃ paseyyāma
4. Te tahiṃ sayeyyumaṃ
5. Ahaṃ phuseyyāmi
6. Tvaṃ cinteyyāsi
7. Mayaṃ tahiṃ gaccheyyāma
8. Ahaṃ cineyyāmi
9. Kuto te āgaccheyyumaṃ
10. Kutra mayaṃ vaseyyāma
11. Yatra te aseyyumaṃ mayaṃ tatra gaccheyyāma
12. Yahiṃ te nisīdeyyumaṃ tato tumhe apagaccheyyātha

B. Dịch sang tiếng Pāli

1. Tôi phải sống pử đây
2. Họ có thể rời khỏi đây
3. Họ chạy đi đâu?
4. Họ có thể thắng ở đó
5. Anh cần phải hiểu
6. Các anh phải chiến thắng
7. Chúng ta phải mua ở đâu?
8. Chúng có thể đến đó
9. Họ thắng bằng cách nào?
10. Anh có thể làm như vậy.

Bài đọc thêm

Uttamaṅgena vande' haṃ pādapaṃsuṃ varuttamaṃ buddhe yo khalito doso buddho khamatu taṃ mamaṃ.

Uttamaṅgena vande' haṃ dhammañca duvidhaṃ varaṃ dhamme yo khalito doso dhammo khamatu taṃ mamaṃ.

Uttamaṅgena vande' haṃ saṅghañca duvidhottamaṃ saṅghe yo khalito doso saṅgho khamatu taṃ mamaṃ.

Biên soạn giáo trình: Tỳ kheo Tuệ Siêu